

Asia: VN/13605/2023 ja VN/13604/2023

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttaminen (siirtolaskelmien tarkistaminen)

Kysymykset

1. Yleistä ehdotuksesta ja sen tavoitteista.

Oikeudenmukaisuuden ja kuntien tasapuolisen kohtelun lisääminen on sinällään kannatettava tavoite. Sote-siirtolaskelmilla on pysyvä vaikutus kuntien valtionosuusrahoitukseen jatkossa. Asetusmuutoksella ei kuitenkaan pystytä korjaamaan niitä rahoituslakiin jääneitä epäkohtia, jotka perustavanlaatuisesti vääristävät maakuntien ja kuntalaisten välistä eriarvoisuutta. Lisäksi laskelmiin on jäänyt tekijöitä, jotka toteutuessaan vaikuttavat ja heikentävät pysyvästi kuntien elinvoimaa ja kestäväen talouden hoitoa.

2. Huomioon otettavat erät.

Ovatko kunnan peruspalvelujen valtionosuusasetuksen luonnoksessa mainitut oikaistavat erät (2 momentin kohdat 1-6) perusteltuja ja niiden huomioon ottamisen tapa mielestänne tasapuolinen kuntien välillä?

- 1. takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset**
- 2. sote- ja pela- kuntayhtymien takautuvat alijäämät ja ylijäämät**
- 3. kunnan kirjaamatta jättämä osuus sote-kuntayhtymän alijäämästä**
- 4. sote- ja pela-kuntayhtymien ylijäämän palautus ja alijäämän kattaminen**
- 5. muiden sote-yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten 2-4 kohdissa tarkoitettu ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen**
- 6. palveluluokille kirjatut sote- ja pela -toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot**

Laskelmien luotettavuutta ja oikeudenmukaisuutta lisäisi tarkasteluvälin huomattava pidennys esimerkiksi viiden vuoden keskiarvoon perustuva laskenta. Mikäli se ei asetuksella korjaannu, tulisi rahoituslakia tältä osin muuttaa ja muutos olisi nopeasti ja helposti toteutettavissa koko maan tasolla ketään syrjimättä. Siirtyvien kustannusten tarkastelu vain 2 vuoden periodilla johti epäselviin ja ristiriitaisiin kannustutimiin kuntien ja sote-kuntayhtymien pohjalle perustettujen hyvinvointialueiden välillä. Nykyiseen malliin perustuvat valtionosuudet romahduttavat Kymenlaakson maakunnan kuntatalouden ja orastavan elinvoiman tavoittelun. Kuntia rankaistaan siitä, että ne ovat ennakoivasti perustaneet vapaaehtoisen sotekuntayhtymän vuoden 2019 alusta lukien.

3. Onko mahdollisesti jokin muu merkittävästi laskelmia vääristävä erä?

Palkkaharmonisointi. Alueilla, joissa palkkoja on jo harmonisoitu laaja-alaisissa kuntayhtymissä, kuten Kymenlaaksossa, kunnista siirtyy olennaisesti enemmän kustannuksia kuin alueilla, jossa harmonisointia ei ole tehty. Sote-kuntayhtymien ja kuntien kannustimet kustannuskehityksen suhteen vuosina 2021 ja 2022 olivat täysin päinvastaiset, minkä johdosta kuntayhtymillä oli intressi tehdä erilaisia toimenpiteitä, mm. tase-erien järjestelyjä kustannuksia kasvattaen. Kuntayhtymien intressinä ei ollut tarpeeksi jarruttaa menojen kehitystä.

4. Vaikutuksen merkittävyyden arviointi.

Kuntakohtainen tieto oikaistaisiin ainoastaan silloin, jos kyseinen tieto vääristää merkittävästi yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta. Merkittävänä pidettäisiin vaikutusta, joka olisi vähintään noin 30 euroa asukasta kohden laskettuna. Onko oikaisun kynnyks mielestänne oikea?

-

5. Menettely. Näkemyksenne ehdotetun oikaisumenettelyn toimivuudesta (kysely kunnille ja kuntayhtymille=hyvinvointialueille, muut saatavissa olevat selvitykset ja tiedot, siirtolaskelmaluonnos ja sen kommentointimahdollisuus)?

-

6. Muita huomioita.

Ainakin eräiltä nyt vastaan tulleilta ongelmilta olisi voitu välttyä, jos kunnista siirtyvät kustannukset ja siirtyvät tulot olisi määritetty toteutuneiden kustannusten sijasta täysin laskennallisin perustein. Tällöin tilinpäätöskirjauksilla tai kuntien ja kuntayhtymien omilla toimilla ei olisi ollut vaikutusta siirtolaskelmiin. Toinen ongelmia loiventava ratkaisu olisi ollut se, että myös valtio ja/tai hyvinvointialueet (tai veronmaksajat) olisivat kantaneet osavastuun hallintohistoriamme suurimman uudistuksen talousvaikutuksista, eikä koko vastuu vaikutusten tasaamisesta olisi jäänyt yksin kuntatalouden harteille.

Sote-uudistuksen tavoitteena oli vapauttaa kunnat sote-kustannusten vaihtelun tuottamasta epävarmuudesta ja talouden heilahtelusta ja siirtää toiminnot myös taloudelliselta kantokyvyltään

"leveämmille hartioille". Näyttää kuitenkin siltä, että sote-historia on jäämässä määrittämään pysyvästi kunnan tulorakennetta, vaikka uuden kunnan palvelutehtävät keskittyvät sivistystoimen, elinvoiman ja rakennetun ympäristön tehtäviin. Kuntien rahoitusjärjestelmä onkin pakko kokonaisuudessaan uudistaa mahdollisimman pian vastaamaan uuden kunnan tehtäviä ilman menneisyyden painolastia.

Vilen Olli
Haminan kaupunki - Olli Vilen, talousjohtaja